

## РОЗДІЛ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

### НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

### DIRECTIONS FOR ACTIVATION OF INVESTMENT POLICY OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITY

У статті зазначено переваги формування об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Визначено сутність категорії «інвестиційна політика ОТГ». Розглянуто аспекти, чинники та методи активізації інвестиційної політики на місцевому рівні. Виокремлено мету, завдання та функції місцевої влади, що визначають обов'язки. Наведено методи активізації інвестиційної політики на рівні громад, а саме: централізований та децентралізований. Сформовано процес розроблення та впровадження інвестиційної політики ОТГ, який являє собою конструкцію із трьох пов'язаних і залежних між собою блоків. Задля стимулювання економічного розвитку запропоновано такі напрями та тенденції щодо активізації інвестиційної політики об'єднаних територіальних громад, як: тактичне і стратегічне планування розвитку; формування бази даних; дія ефективних каналів поширення інформації; налагодження міжсекторної співпраці; адміністративний і консультативний супровід. Виведено передумови для посилення залучення інвесторів.

**Ключові слова:** інвестиційна політика, об'єднана територіальна громада, розвиток, влада, активізація, напрями.

В статті указаны преимущества формирования объединенных территориальных

общин (ОТО). Определена сущность категории «инвестиционная политика ОТО». Рассмотрены аспекты, факторы и методы активизации инвестиционной политики на местном уровне. Выделены цели, задачи и функции местной власти, определяющие обязанности. Приведены методы активизации инвестиционной политики на уровне общин, а именно: централизованный и децентрализованный. Сформирован процесс разработки и внедрения инвестиционной политики ОТО, который представляет собой конструкцию из трех связанных и зависимых между собой блоков. Для стимулирования экономического развития предложены следующие направления и тенденции активизации инвестиционной политики объединенных территориальных общин: тактическое и стратегическое планирование развития; формирование баз данных; действие эффективных каналов распространения информации; налаживание межсекторного сотрудничества; административное и консультативное сопровождение. Выведены предпосылки для усиления привлечения инвесторов.

**Ключевые слова:** инвестиционная политика, объединенная территориальная община, развитие, власть, активизация, направления.

УДК 330:346

Гавадзин Н.О.

к.е.н., доцент кафедри  
прикладної економіки

Івано-Франківський національний  
технічний університет нафти і газу

*The article discusses the condition for improving the economic situation in the state is the further decentralization of public administration. The investment component is part of economic policy. A well-formed and implemented investment policy will ensure the development and efficient functioning of united territorial community (UTC). The purpose of the study is methodological and practical recommendations of the directions for activation of the investment policy of the united territorial communities. The experience of implementing decentralization determines the benefits that the community gains: financial independence; managerial independence; transparency and control. UTC's investment policy is a system of measures taken by local authorities and management to attract and manage the use of investment resources of all forms of ownership for the purpose of sustainable and socially-oriented development of UTC. The purpose and tasks of local authorities in investment policy can be represented in the form of mutual influence in the triad: «UTC – Business – Investment projects», which form a favorable investment climate UTC. The functions of local authorities in investment policy are: studying the needs and resources of the community; information campaign; business support. Methods of activating the investment policy of UTC are complex mechanisms of the formation and implementation of local investment policies, whose actions are aimed at attracting investment for the purpose of socio-economic development of UTC. The methods by which the local investment policy is intensified included: centralized and decentralized formation and implementation of local investment policies. Methodological approaches to activating the local investment policy that ensure the implementation of an independent, own system of measures at the appropriate level can be represented by the process of formation and implementation of the investment policy of UTC, which is a structure of three connected and interdependent blocks: the first is the main factors, on which the content of the UTC investment policy and the mechanisms for its implementation will depend on. The second block represents the stages of formation of the investment policy of the UTC. The third block should consist of means by which it is intended to achieve the goal of such a policy. In order to stimulate economic development, the following directions and trends have been proposed for increasing the investment policy of the united territorial communities, among them: tactical and strategic planning of development; database formation; effective channels of information dissemination; establishment of cross-sectoral cooperation; administrative and advisory support. Prerequisites for enhancing investor engagement are outlined.*

**Key words:** investment policy, united territorial community, development, authority, activation, directions.

**Постановка проблеми.** Умовою поліпшення економічної ситуації в державі є подальша децентралізація державного управління, яка здатна підвищити демократичний потенціал суспільства

та сприяти покращенню управлінської компетенції місцевих органів влади. Як на рівні держави, так і на рівні об'єднаної територіальної громади (ОТГ) інвестиційний складник є частиною еконо-

мічної політики. Сучасна інвестиційна політика ОТГ є недосконалою: реалії характеризуються тим, що у господарюванні ОТГ виникають питання щодо залучення, мобілізації та ефективного використання інвестиційних ресурсів. Здебільшого інвестиційна політика є зведенням зібраних проєктів щодо збільшення обсягів залучення фінансових та інвестиційних ресурсів, у яких економічне обґрунтування є вкрай слабким. Саме цей аспект зумовлює пошук шляхів вирішення проблемних питань інвестування на місцевому рівні, що відображається в активізації інвестиційної політики ОТГ. Вдало сформована та імплементована інвестиційна політика, а також налагоджений процес місцевого управління забезпечить розвиток і ефективно функціонування ОТГ.

#### **Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Питання інвестиційної політики дослідженні у працях О. Гаврилюка, В. Гейця, О. Задорожної, Т. Затонацька, А. Сухорукова, М. Туріяньська і ін., але вони акцентовані на рівень держави і регіону. Не досить розкриті питання активізації інвестиційної політики об'єднаних територіальних громад, що пояснюється новизною процесу їх формування. Тому дослідження цієї проблематики є актуальним в умовах сьогодення.

**Постановка завдання.** Метою дослідження є методично-практичні рекомендації напрямів активізації інвестиційної політики об'єднаних територіальних громад.

#### **Виклад основного матеріалу дослідження.**

Досвід упровадження децентралізації визначає такі переваги, які отримує громада [1]: 1) фінансова незалежність: громада стає окремим рядком у державному бюджеті України, причому субвенція нараховується за формулою, що виключає суб'єктивний фактор;

2) управлінська незалежність: ніхто із столиці чи регіону не вказує, що громаді робити і як витратити зароблені кошти, громада знає свої потреби, сама планує і приймає рішення;

3) прозорість і контроль: рішення приймаються і виконуються на місці, близько до людей, тому приховати щось від громади практично нереально.

Як зазначено, економічний розвиток ОТГ нерозривно пов'язаний з інвестиційною політикою громади, яка передбачає залучення інвестиційних ресурсів та їх раціональний перерозподіл. Отже, у цьому контексті інвестиційна політика ОТГ – це система заходів, здійснюваних місцевими органами влади та керування, із залучення й раціонального використання інвестиційних ресурсів всіх форм власності з метою стійкого й соціально спрямованого розвитку ОТГ.

Мета та завдання місцевої влади в інвестиційній політиці можуть бути наведені у вигляді взаємовпливу у тріаді: «ОТГ – бізнес – інвестиційні проєкти», які формують сприятливий інвести-

ційний клімат ОТГ. Для активізації інвестиційної політики на рівні ОТГ потрібно розглядати такі аспекти:

- інвестиційну привабливість та чинники, які мають свою специфіку у різних ОТГ;
- тісний взаємозв'язок між реалізацією інвестиційних проєктів та пріоритетами розвитку ОТГ;
- рівномірність розподілу інвестицій серед ОТГ;
- раціоналізація державних програм, спрямованих на інвестиції різного рівня;
- дотримання базових принципів інвестування, що мінімізують ризики для інвесторів і забезпечують нормальний перебіг економічних законів;
- розширення прав недержавних інвесторів;
- збільшення впливу місцевих органів влади на формування та регулювання процесу інвестування.

Функції місцевої влади в інвестиційній політиці полягають у: вивченні потреб і ресурсів громади; інформаційній кампанії; підтримці бізнесу. Кваліфіковане управління розвитком потребує фахівців із навичками аналітичної роботи, здатних вивчати ринок і можливі ризики інвестиційної політики, використовувати системний підхід у вирішенні завдань управління чи супроводу інвестиційних проєктів. Представники місцевої влади чи фахівці, уповноважені здійснювати безпосередній контакт з інвестором, повинні не тільки досконало володіти інформацією щодо місцевого економічного розвитку, його стратегічних напрямів і перспектив, але враховувати професійну, ментальну, національну специфіку кожного потенційного інвестора. З іншого боку, успішна робота представників влади з інвесторами є запорукою провадження інвестиційної політики ОТГ, чинником залучення додаткових інвестиційних ресурсів у розвиток. Саме представники місцевої влади здатні надати потенційному інвесторові необхідну підтримку.

Під час активізації інвестиційної політики ОТГ основними чинниками ефективності стають науково та практично обґрунтовані методи її формування та механізми реалізації. Ці процеси неможливо розділити, оскільки від ефективності кожного з них залежить результат – інвестиційна політика ОТГ. Визначено, що метод (із грецької *methodos* – шлях дослідження, теорія, викладання) – це спосіб досягнення будь-яких цілей для вирішення конкретних завдань; набір прийомів або операцій практичного або теоретичного розвитку (пізнання) [2].

Методи активізації інвестиційної політики ОТГ – це комплекси механізмів формування та провадження місцевої інвестиційної політики, дія яких спрямована на залучення інвестицій із метою соціально-економічного розвитку ОТГ.

До методів, за допомогою яких відбувається активізація місцевої інвестиційної політики, належать [3]: централізоване та децентралізоване формування та провадження місцевої інвестиційної політики.

Централізоване формування і провадження місцевої інвестиційної політики передбачає розроблення всіх необхідних механізмів для реалізації місцевої інвестиційної політики на загальнодержавному рівні. За такого методу основою стають загальнодержавні критерії економічної ефективності, а потреби ОТГ відіграють лише другорядну роль і, відповідно, розглядаються за залишковим принципом.

Децентралізоване формування і провадження місцевої інвестиційної політики передбачає розроблення механізмів на рівні ОТГ, при цьому основним чинником цих процесів стає перехід винятково до економічних методів взаємодії з усіма учасниками інвестиційних процесів.

Під час формування і провадження місцевої інвестиційної політики ОТГ застосовуються обидва методи, у зв'язку з чим визначити, який окремий метод більш дієвий, неможливо. І навпаки, найбільш вдале поєднання обох методів дає змогу сформувати найбільш ефективну інвестиційну політику ОТГ [4].

Стан української економіки вимагає структурних перетворень, що базуються на інноваційній основі. Особливо актуальними є процеси активізації інвестиційної політики ОТГ, що передбачає гнучку та модифіковану взаємодію ринкових структур і державного регулювання.

Методичні підходи до активізації місцевої інвестиційної політики, що забезпечують проведення самостійної, власної системи заходів на відповідному рівні, можна представити процесом формування й впровадження інвестиційної політики ОТГ, яка являє собою конструкцію із трьох пов'язаних і залежних між собою блоків [5].

Перший блок – це основні фактори, від яких буде залежати зміст інвестиційної політики ОТГ та, відповідно, механізми її реалізації. До них належать: інвестиційний клімат ОТГ; показники формування інвестиційного потенціалу ОТГ; рівень інвестиційних ризиків; фактори внутрішнього й зовнішнього впливу на розвиток ОТГ. Перші переважно пов'язані з об'єктивно зумовленими місцевими особливостями економіки, які у свою чергу визначають комплекс природно-географічних, історичних, демографічних та інших факторів. Фактори зовнішнього впливу пов'язані із впливом умов діяльності, зумовлених чинним законодавством і загальнодержавною економічною й інвестиційною політикою.

Другий блок представляє безпосередньо етапи формування інвестиційної політики розвитку ОТГ: визначення цілей і головних пріоритетів інвести-

ційної політики; формування місцевої інвестиційної програми; розроблення принципів механізму реалізації інвестиційної політики ОТГ. Цілі та пріоритети інвестиційної політики ОТГ залежить від цілей і завдань загальної соціально-економічної політики конкретної ОТГ.

Третій блок системи активізації інвестиційної політики ОТГ повинен складатися з коштів, за допомогою яких передбачається досягнення мети такої політики. Чинниками цього блоку є комплекс застосовуваних методів управління (економічних, адміністративних, соціально-психологічних) і систем забезпечення його дії (правова, організаційна, інформаційна). Цілеспрямований вплив місцевого управління на всіх учасників інвестиційного процесу в інтересах досягнення цілей соціально-економічного розвитку ОТГ є сутністю системи активізації інвестиційної політики громади.

Від початку процесу створення ОТГ пройшло зовсім не багато часу, але, як показує досвід, здійснено багато змін у різних напрямках. Інвестиційна політика ОТГ є досить активною. Для подальшого існування та успішного функціонування громад критично важливим є питання залучення інвесторів, адже надходження дотацій і субвенцій із державного бюджету, які натепер займають вагомую частку в інвестиційній політиці громад, можуть припинитися із змінами у чинному законодавстві. Реалізація політики у сфері інвестування потребує збільшення обсягу інвестицій, що надходять від приватних інвесторів. Це можуть бути не тільки фінансові інвестиції, а й вливання інноваційних технологій і інтелектуального капіталу. Перед ОТГ особливо гостро стоїть питання залучення коштів іноземних інвесторів. Закордонне інвестування допомогло б вирішити проблему недостатнього фінансування економіки за рахунок бюджетних коштів. Зростання обсягів залучених інвестицій відіграє подвійну роль для ОТГ. По-перше, за кількістю залучених інвестицій можна дійти висновку про дієвість відповідної місцевої влади, тим самим оцінити її ефективність. По-друге, інвестиції самі по собі виступають інструментом і рушійною силою економічного розвитку відповідної території, тобто дають змогу отримувати соціальний ефект.

З метою стимулювання економічного розвитку і активізації інвестиційної політики ОТГ пропонуються такі напрями [6]:

- тактичне і стратегічне планування соціально-економічного розвитку ОТГ з урахуванням можливостей активізації інвестиційної політики;
- формування бази даних для потреб широкого кола інвесторів щодо економічного і правового середовища, інвестиційного потенціалу та конкурентних переваг території;
- запровадження і постійна підтримка дії ефективних каналів поширення інформації щодо потреб і можливостей території, в тому числі

рекламного характеру: реалізація інформаційної політики, спрямованої на формування сприятливого інвестиційного клімату та іміджу ОТГ;

– налагодження міжсекторної співпраці «влада – громада», «влада – бізнес» на засадах відкритості й прозорості ухвалення та провадження управлінських рішень: активна участь і посередництво в налагодженні ділових контактів між представниками місцевих бізнесових кіл і потенційними інвесторами;

– адміністративний і консультативний супровід інвестиційних проектів.

Відомо, що інвестиції у світі залучаються за одною і тією ж схемою, хоча умови висуваються різні. Слід розуміти, що Україна має конкурувати з іншими країнами, тому у кожній ОТГ слід створювати передумови, ключовими з яких є:

1. ОТГ має визначити, який напрям інвестицій її цікавить, у тому числі планування інноваційних промислових парків.

2. ОТГ потрібно розробити схему просторового планування власної території. На генеральних планах населених пунктів ОТГ мають з'явитися чітко визначені земельні ділянки, призначені для тих чи інших інвестиційних об'єктів. При цьому має бути чітко визначено, якого саме інвестора шукають для конкретної ділянки. До визначених ділянок треба підвести всі комунікації.

3. Інвестору слід надати максимум пільг (з орендної плати, з податку на розвиток інфраструктури і ін.), мінімум виплат у бюджет громади і жодного соціального навантаження.

4. Місцева влада має бути відкритою та оперативною у роботі: трансляція сесій ради в інтернеті, бюджет доступний на офіційному сайті ОТГ (з англійською версією), швидка видача усіх необхідних довідок.

5. Міст між ОТГ та інвестором: представник ОТГ має володіти мовою інвестора, бути у постійному контакті з ним.

Наведені передумови дадуть змогу залучити надходження від іноземних інвесторів у різні галузі та підвищити активність інвестиційної політики ОТГ.

Щоб удосконалити інвестиційну політику ОТГ, на державному рівні слід [7]: гарантувати права всіх учасників інвестиційного процесу; сприяти чесній конкуренції між інвесторами; відстежувати порушення антимонопольного законодавства; попрацювати над протиріччями в наявному інвестиційному законодавстві; удосконалити функціонування інфраструктури ринку інвестицій; спростити процедури оформлення документів, необхідних для реалізації інвестиційних проектів; удосконалити консультативну та аналітичну роботу у сфері інвестування у ОТГ.

**Висновки з проведеного дослідження.** Інвестиційну політику ОТГ визначено як систему

заходів, здійснюваних місцевими органами влади та керування, із залучення й раціонального використання інвестиційних ресурсів всіх форм власності з метою стійкого й соціально-спрямованого розвитку ОТГ. У цій сфері мають вирішуватися такі завдання, як: раціоналізація державних програм; тісний взаємозв'язок між реалізацією інвестиційних проектів та пріоритетами розвитку ОТГ; перевага проектів із меншим терміном окупності; розширення прав недержавних інвесторів. Методами, за допомогою яких відбувається активізація місцевої інвестиційної політики, є: централізоване та децентралізоване формування та провадження місцевої інвестиційної політики. Запропоновано низку заходів та розглянуто передумови активізації інвестиційної політики ОТГ.

#### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бюджетна децентралізація та її вплив на фінансове забезпечення територіальних громад. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/9f690dbd00a5bff556897056d188f56d.pdf> (дата звернення: 19.03.2019).

2. Економічна енциклопедія: в 3 т. / за ред. С.В. Мочерного. К: Видавничий центр «Академія», 2000. Т.1: 864 с.

3. Затонацька Т. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики та механізмів її реалізації. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. Серія «Економіка». 2014. Вип. 8 (161). С. 6–10.

4. Туріяньська М.М. Інвестиційний клімат: підходи до моделювання. Наукові праці ДонНТУ. 2004. Вип. 76. С. 103–111.

5. Кононський С.І. Формування та реалізація регіональної інвестиційної політики в сучасних умовах. URL: [http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia\\_1\\_018.pdf](http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_1_018.pdf) (дата звернення: 18.03.2019).

6. Кропельницька С.О. Інвестиційна політика регіону. Проблеми формування нової економіки XXI століття: праці I міжнар. наук.-техн. конф., м. Івано-Франківськ, 19 грудня 2008 р. С. 211–212.

7. Інвестиційна політика держави URL: <http://про-інвестиції.укр/інвестиційна-політика-держави/> (дата звернення: 12.03.2019).

#### REFERENCES:

1. Bjudzhetna decentralizacija ta jiji vplyv na finansove zabezpechennja terytorijnykh ghromad (2017) [Budget Decentralization and its Impact on the Financial Provision of Territorial Communities] Available at: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/9f690dbd00a5bff556897056d188f56d.pdf> (accessed 19.03.2019).

2. Mochernyj S. V. (2000) Ekonomichna encyklopedija [Economic Encyclopedia]. Kyjiv: Vydavnychyj centr «Akademija». (in Ukrainian).

3. Zatonacjka T. (2014) Svitovyj dosvid formuvannja derzhavnoji investycijnoji polityky ta mekhanizmv jiji realizaciji [World experience forming of state investment policy and mechanisms realization]. Visnyk Kyjivs-

jkogho nacionaljnogho universytetu im. T. Shevchenka, vol «Ekonomika», no. 8 (161), pp. 6-10.

4. Turijansjka M. M. (2004) Investycijnyj klimat: pidkhody do modeljuvannja [Investment climate: approaches to modeling]. Naukovi praci DonNTU, no. 76, pp. 103–111.

5. Kononsjkyj S.I. (2011) Formuvannja ta realizacija rehionaljnoji investycijnoji polityky v suchasnykh umovakh [Formation and realization of regional investment policy in modern conditions] Available at:

[http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia\\_1\\_018.pdf](http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_1_018.pdf) (accessed 18.03.2019).

6. Kropeljnycjka S.O. Investycijna polityka rehionu [investment policy of the region]. Proceedings of the Problemy formuvannja novoji ekonomiky XXI stolittja (Ukrajina, Ivano-Frankivsjk, 19 ghrudnja 2008 r.): pp. 211-212.

7. Investycijna polityka derzhavy (2016) [Investment policy of the state] URL: <http://pro-investyciji.ukr/investycijna-polityka-derzhavy/> (accessed 12.03.2019).

**DIRECTIONS FOR ACTIVATION OF INVESTMENT POLICY OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITY**

**The purpose of the article.** The condition for improving the economic situation in the state is the further decentralization of public administration. The investment component is part of economic policy. A well-formed and implemented investment policy will ensure the development and efficient functioning of united territorial community (UTC).

The purpose of the study is methodological and practical recommendations of the directions of activation of the investment policy of the united territorial communities.

**Methodology.** To accomplish the objectives and achieve the purpose of the article, the following methodological research is used: theoretical and semantic analysis – to eliminate and develop the existing conceptual and categorical apparatus of investment policy; scientific abstraction and structural analysis to suggest ways to intensify.

**Results.** The experience of implementing decentralization determines the benefits that the community gains: financial independence; managerial independence; transparency and control.

UTC 's investment policy is a system of measures taken by local authorities and management to attract and manage the use of investment resources of all forms of ownership for the purpose of sustainable and socially-oriented development of UTC.

The purpose and tasks of local authorities in investment policy can be represented in the form of mutual influence in the triad: «UTC – Business – Investment projects», which form a favorable investment climate UTC. The functions of local authorities in investment policy are: studying the needs and resources of the community; information campaign; business support.

Methods of activating the investment policy of UTC are complex mechanisms of the formation and implementation of local investment policies, whose actions are aimed at attracting investment for the purpose of socio-economic development of UTC.

The methods by which the local investment policy is intensified included: centralized and decentralized formation and implementation of local investment policies.

Methodological approaches to activating the local investment policy that ensure the implementation of an independent, own system of measures at the appropriate level can be represented by the process of formation and implementation of the investment policy of UTC, which is a structure of three connected and interdependent blocks: the first is the main factors, on which the content of the UTC investment policy and the mechanisms for its implementation will depend on.

The second block represents the stages of formation of the investment policy of the UTC. The third block should consist of means by which it is intended to achieve the goal of such a policy.

In order to stimulate economic development, the following directions and trends have been proposed for increasing the investment policy of the united territorial communities, among them: tactical and strategic planning of development; database formation; effective channels of information dissemination; establishment of cross-sectoral cooperation; administrative and advisory support. Prerequisites for enhancing investor engagement are outlined.

**Practical implications.** The following tasks should be addressed in this area: rationalization of state programs; a close relationship between the implementation of investment projects and the priorities of the development of UTC; the advantage of projects with a lower payback period; extension of the rights of non-state investors. The methods by which the local investment policy is intensified are: centralized and decentralized formation and implementation of local investment policy.

**Value/originality.** The UTC investment policy is defined as a system of measures taken by local authorities and management to attract and manage the use of investment resources of all forms of ownership for the purpose of sustainable and socially oriented development of UTC. A series of measures is proposed and the preconditions for activating the investment policy of UTC are considered.